

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยภายใต้ความร่วมมือของ 5 มหาวิทยาลัยเปิด หรือ OU5 ซึ่งประกอบด้วยมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (STOU) มหาวิทยาลัยเปิดแห่งมาเลเซีย (OUM) มหาวิทยาลัยเปิดแห่งฟิลิปปินส์ (UPOU) มหาวิทยาลัยเปิดแห่งเวียดนาม (HOU) และมหาวิทยาลัยเปิดแห่งอินโดนีเซีย (UT) โดยจะมีการกำหนดประเด็นที่สนใจจะทำวิจัยร่วมกัน ร่วมกันสร้างเครื่องมือในการวิจัยเพื่อที่ทุกมหาวิทยาลัยจะใช้เครื่องมือเดียวกัน จากนั้นแต่ละมหาวิทยาลัยไปดำเนินการวิจัยของตนเองตามบริบทของแต่ละมหาวิทยาลัย ในตอนท้ายนำผลการวิจัยมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันหรือเขียน research paper ร่วมกัน ในที่นี้ผู้วิจัยขอเสนอรายละเอียดวิธีดำเนินการวิจัยในส่วนของมหาวิทยาลัย สุโขทัยธรรมมาธิราช ดังต่อไปนี้

วิธีดำเนินการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัยประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยทำการศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาในระบบการศึกษาทางไกล คุณลักษณะของบัณฑิตหรือผู้สำเร็จการศึกษาที่ใช้บัณฑิตและสังคมต้องการนโยบายที่เกี่ยวข้อง ความรู้และทักษะที่จำเป็นของประชาชนในยุคสังคมฐานความรู้

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาภาคสนาม

เป็นการศึกษาเพื่อรวบรวมข้อมูลตอบวัตถุประสงค์ข้อ 1 และ 2 โดยรวบรวมข้อมูลจากผู้ใช้บัณฑิต บัณฑิตหรือผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโทและเอก คณาจารย์ และบุคลากรจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของมหาวิทยาลัย

1) ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

- **ประชากร** ประชากรสำหรับการศึกษาในช่วงนี้ประกอบด้วยบุคคล 4 กลุ่ม คือ

กลุ่มที่ 1 บัณฑิตระดับปริญญาโทและเอกจากทุกสาขาวิชาของมหาวิทยาลัยสุโขทัย ธรรมมาธิราช ซึ่งสำเร็จการศึกษาในปีการศึกษา 2558-2559 และอาศัยอยู่ในทุกภูมิภาคต่างๆ ทั่วประเทศ รวมทั้งกรุงเทพมหานคร

กลุ่มที่ 2 ผู้ใช้บัณฑิต ได้แก่ผู้บังคับบัญชาของบัณฑิตในกลุ่มที่ 1

กลุ่มที่ 3 คณาจารย์ที่สอนระดับบัณฑิตศึกษาจากสาขาวิชาต่างๆ ทั้ง 12 สาขาวิชาของ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

กลุ่มที่ 4 บุคลากรจากหน่วยงานต่างๆ ของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชที่ทำงาน เกี่ยวข้องกับการให้บริการสนับสนุนการศึกษาแก่นักศึกษาระดับปริญญาโทและเอก ได้แก่ สำนักทะเบียน และวัดผล สำนักบัณฑิตศึกษา สำนักบรรณสารสนเทศ ศูนย์สารสนเทศและศูนย์วิทย์พัฒนา (10 แห่ง)

- **กลุ่มตัวอย่าง** ผู้วิจัยดำเนินการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแต่ละกลุ่มดังนี้

กลุ่มที่ 1 บัณฑิตระดับปริญญาโทและเอกจากทุกสาขาวิชาของมหาวิทยาลัย ซึ่งสำเร็จ การศึกษาในปีการศึกษา 2558-2559 และอาศัยอยู่ในทุกภูมิภาคต่างๆ ทั่วประเทศ มีจำนวน 12,964 คน จำนวนกลุ่มตัวอย่าง (ตามตารางสุ่มกลุ่มตัวอย่างของ Yamane,1967) ควรจะเป็น 378 คน ผู้วิจัยจึง กำหนดกลุ่มตัวอย่างเป็น 380 คน สำหรับการสุ่มกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น และให้ครอบคลุม ทุกสาขาวิชา ให้ได้จำนวนบัณฑิตตามสัดส่วนบัณฑิตของแต่ละสาขาวิชา

นอกจากนั้นผู้วิจัยเลือกบัณฑิตจากแต่ละสาขาวิชา แบบเจาะจง สาขาวิชาละ 3 คน รวม 36 คน เพื่อทำการสัมภาษณ์เพิ่มเติมให้ได้ข้อมูลเชิงลึก

กลุ่มที่ 2 ผู้ใช้บัณฑิต ได้แก่ผู้บังคับบัญชาของบัณฑิตในกลุ่มที่ 1 ผู้วิจัยขอผู้บังคับบัญชา หรือ นายจ้างของบัณฑิต 380 คน ที่ถูกเลือกเป็นกลุ่มตัวอย่างในกลุ่มที่ 1 ให้เป็นกลุ่มตัวอย่างของผู้ใช้ บัณฑิต

นอกจากนั้นผู้วิจัยเลือกผู้ใช้บัณฑิตแบบเจาะจงอีก 50 คน ให้กระจายครอบคลุมทุก สาขาวิชาของบัณฑิต เพื่อทำการสัมภาษณ์เพิ่มเติมให้ได้ข้อมูลเชิงลึก

กลุ่มที่ 3 คณาจารย์ที่สอนระดับบัณฑิตศึกษาจากสาขาวิชาต่างๆ ของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ผู้วิจัยสุ่มคณาจารย์ตามสัดส่วนของจำนวนประชากรในแต่ละสาขาวิชาให้ได้กลุ่มตัวอย่างคณาจารย์ 80 คน

กลุ่มที่ 4 บุคลากรจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง บุคลากรจากหน่วยงานต่างๆ ที่ทำงานเกี่ยวกับการจัดบริการสนับสนุนการศึกษา ผู้วิจัยเลือกแบบเจาะจงบุคลากรมาหน่วยงานละ 10 คน จาก 4 หน่วยงาน สำหรับบุคลากรของศูนย์วิทย์พัฒนา 10 ศูนย์ สุ่มมาศูนย์ฯ ละ 3 คน ได้ 30 คน รวมกลุ่มตัวอย่างบุคลากรที่เกี่ยวข้องทั้งหมด 70 คน

รวมกลุ่มตัวอย่างทั้ง 4 กลุ่ม ที่จะเก็บข้อมูล = $416+410+80+70 = 976$ คน

2) เครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือในการวิจัยประกอบด้วยแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์สำหรับกลุ่มตัวอย่างแต่ละกลุ่ม ดังนี้คือ

ชุดที่ 1 แบบสอบถามสำหรับผู้ใช้บัณฑิต แบบสอบถามสำหรับผู้ใช้บัณฑิตประกอบด้วยข้อคำถาม 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

ตอนที่ 2 ข้อคำถามเกี่ยวกับความพึงพอใจของผู้ใช้บัณฑิตต่อคุณภาพของบัณฑิตระดับปริญญาโท ปริญญาเอกใน 5 ด้าน

ตอนที่ 3 ข้อคำถามเกี่ยวกับคุณภาพของบัณฑิตมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชที่ยังต้องพัฒนา และแนวทางการพัฒนา

ชุดที่ 2 แบบสอบถามสำหรับบัณฑิต แบบสอบถามสำหรับบัณฑิตประกอบด้วยข้อคำถาม 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

ตอนที่ 2 ข้อคำถามเกี่ยวกับคุณภาพของบัณฑิตมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชที่ยังต้องพัฒนา และแนวทางการพัฒนา

ชุดที่ 3 แบบสอบถามสำหรับคณาจารย์ แบบสอบถามสำหรับคณาจารย์ประกอบด้วย
ข้อคำถาม 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

ตอนที่ 2 ข้อคำถามเกี่ยวกับ คุณภาพของบัณฑิตมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชที่ยัง
ต้องพัฒนา และแนวทางการพัฒนา

ชุดที่ 4 แบบสอบถามสำหรับบุคลากรหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง แบบสอบถามสำหรับ
บุคลากรหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วยข้อคำถาม 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

ตอนที่ 2 ข้อคำถามเกี่ยวกับคุณภาพของบัณฑิตมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชที่ยัง
ต้องพัฒนา และแนวทางการพัฒนา

ชุดที่ 5 แบบสัมภาษณ์บัณฑิต ประกอบด้วยประเด็นคำถามเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึก
เกี่ยวกับคุณภาพของบัณฑิตมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชที่ยังต้องพัฒนา และแนวทางการพัฒนา

ชุดที่ 6 แบบสัมภาษณ์ผู้ใช้บัณฑิต ประกอบด้วยประเด็นคำถามเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึก
เกี่ยวกับคุณภาพของบัณฑิตมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชที่ยังต้องพัฒนา และแนวทางการพัฒนา

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ผู้วิจัยจะนำแบบสอบถามทั้ง 4 ชุด ไปขอความอนุเคราะห์
ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ช่วยตรวจสอบและนำมาคำนวณค่า IOC ปรากฏว่า ได้ค่า IOC ดังนี้ ชุดที่ 1 = 0.89
ชุดที่ 2 = 0.96 ชุดที่ 3 = 0.97 ชุดที่ 4 = 0.97 จากนั้นจึงนำแบบสอบถามไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง

3) การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม ประกอบด้วย

3.1) การเก็บรวบรวมข้อมูลจากบัณฑิต

ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลดังต่อไปนี้คือ

(1) ผู้วิจัยประสานงานกับเจ้าหน้าที่สำนักทะเบียนและวัดผลเพื่อขอชื่อและที่อยู่ของ
บัณฑิตปริญญาโทและเอก แยกตามสาขาวิชาและภาคที่อยู่อาศัยให้กระจายในทุกภูมิภาคตามจำนวนที่

สุ่มได้แต่ละสาขา แล้วส่งแบบสอบถามไปยังกลุ่มตัวอย่างตามที่อยู่ที่ได้รับจากสำนักทะเบียนและวัดผล เนื่องจากการเก็บข้อมูลทางไปรษณีย์มีโอกาสได้รับแบบสอบถามกลับคืนค่อนข้างน้อย ผู้วิจัยจึงดำเนินการเก็บข้อมูลเสริม ดังข้อ (2)

(2) ผู้วิจัยแจกแบบสอบถามในวันที่บัณฑิตมาซ่อมรับปริญญา ผู้วิจัยแจกแบบสอบถามแก่บัณฑิตคนละ 2 ฉบับ ในวันที่บัณฑิตมาซ่อมรับปริญญาที่มหาวิทยาลัย ฉบับหนึ่งเป็นของบัณฑิตเอง อีกฉบับหนึ่งฝากกลับไปให้ผู้บังคับบัญชาบัณฑิตช่วยตอบและส่งกลับทางไปรษณีย์

สำหรับการสัมภาษณ์บัณฑิตเพิ่มเติม นั้น ผู้วิจัยเลือกแบบเจาะจงบัณฑิตสาขาวิชาละ 3 คน รวม 36 คน เพื่อทำการสัมภาษณ์แบบ focus group เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกเพิ่มเติม ผู้วิจัยนัดหมายบัณฑิตมาที่มหาวิทยาลัยเพื่อสัมภาษณ์แบบ focus group เกี่ยวกับคุณภาพของบัณฑิตมหาวิทยาลัย สุขภาพยธรรมาธิราชที่ยังต้องพัฒนา และแนวทางการพัฒนา

3.2) การเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ใช้บัณฑิต

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลจากผู้ใช้บัณฑิต 2 ส่วนคือเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามและเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์

การเก็บข้อมูลโดยแบบสอบถาม ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากผู้ใช้บัณฑิตพร้อมกับการเก็บข้อมูลจากบัณฑิต กล่าวคือ เมื่อส่งหรือแจกแบบสอบถามแก่บัณฑิต ผู้วิจัยจะแนบแบบสอบถามผู้ใช้บัณฑิตไปพร้อมด้วย และขอให้บัณฑิตช่วยขอความอนุเคราะห์ให้ผู้บังคับบัญชาหรือนายจ้างช่วยตอบแบบสอบถามให้ด้วย หลังจากนั้นขอให้รวบรวมแบบสอบถามที่ตอบแล้วทั้งของตนเองและของนายจ้างใส่ซองพร้อมแสตมป์ที่ผู้วิจัยแนบไปให้ ส่งกลับมายังผู้วิจัย เนื่องจากผู้ใช้บัณฑิตตอบกลับค่อนข้างน้อย ผู้วิจัยต้องส่งแบบสอบถามอีกเป็นรอบที่ 2

สำหรับการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ เนื่องจากเมื่อเก็บข้อมูลจริงผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามกลับคืนค่อนข้างน้อย ผู้วิจัยจึงขอสัมภาษณ์ผู้ใช้บัณฑิตในจำนวนเพิ่มขึ้นจากเดิม ซึ่งกำหนดไว้ 30 ท่าน เพิ่มเป็น 53 ท่าน โดยนัดทำการสัมภาษณ์เพิ่มเติม ตามวัน เวลา ที่ผู้ใช้บัณฑิตแต่ละท่านสะดวก

3.3) การเก็บรวบรวมข้อมูลจากคณาจารย์และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง

การเก็บรวบรวมข้อมูลจากคณาจารย์ ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามไปยังคณาจารย์ที่ถูกสุ่มเป็นกลุ่มตัวอย่าง 80 คน พร้อมทั้งโทรศัพท์ขอความอนุเคราะห์ให้ช่วยตอบแบบสอบถามและส่งกลับยังผู้วิจัย หลังจากนั้นได้ขออนุญาตหมายคณาจารย์อีก 12 คน ที่เลือกแบบเจาะจงเพื่อสัมภาษณ์เชิงลึก

การเก็บรวบรวมข้อมูลจากบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามไปยังบุคลากรที่ถูกสุ่มเป็นกลุ่มตัวอย่าง จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 70 คน พร้อมทั้งโทรศัพท์ขอความอนุเคราะห์ให้ช่วยตอบแบบสอบถามและส่งกลับยังผู้วิจัย

4) การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อรวบรวมข้อมูลเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยทำการตรวจสอบแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ที่ได้รับกลับคืนมาเพื่อตรวจสอบความสมบูรณ์ และเลือกเฉพาะฉบับที่สมบูรณ์มาทำการวิเคราะห์ ปรากฏว่าได้ข้อมูลที่สมบูรณ์กลับคืนมาประกอบด้วย แบบสอบถามจากผู้ใช้บัณฑิต 163 คน และสัมภาษณ์ผู้ใช้บัณฑิตอีก 53 คน แบบสอบถามจากบัณฑิตปริญญาโทและเอก 401 คน แบบสอบถามจากอาจารย์ 30 คน และแบบสอบถามจากบุคลากรหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 34 คน (รวมแบบสอบถามที่ได้รับคืนทั้งหมด 628 ฉบับ สัมภาษณ์ผู้ใช้บัณฑิต 53 คน และสัมภาษณ์บัณฑิต 36 คน) การวิเคราะห์ข้อมูล ข้อมูลเชิงปริมาณวิเคราะห์โดยการหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนคำถามปลายเปิดทำการวิเคราะห์โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ขั้นตอนที่ 3 การสังเคราะห์และเสนอแนะแนวทางการพัฒนาบัณฑิต

ประกอบด้วยขั้นตอนย่อยๆ 4 ขั้นตอน ดังนี้ คือ

3.1 การสังเคราะห์ข้อมูลเพื่อจัดทำเป็นร่างแนวทางการพัฒนาคุณภาพของบัณฑิต

ผู้วิจัยนำข้อมูลจากการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (ขั้นที่ 1) และข้อมูลจากการวิจัยภาคสนามจากทุกกลุ่มตัวอย่างในขั้นที่ 2 มาสังเคราะห์จัดทำเป็นร่างแนวทางการพัฒนาคุณภาพของบัณฑิต

3.2 จัดประชุม เพื่อรับฟังข้อเสนอแนะต่อร่างแนวทางการพัฒนาคุณภาพของ

นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาร่วมกับนักวิจัย และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง

คณะผู้วิจัยจัดประชุมสัมมนาเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้และรับข้อเสนอแนะต่อร่างแนวทางการพัฒนาคุณภาพของบัณฑิตร่วมกับนักวิจัย และบุคลากรที่เกี่ยวข้องจากมหาวิทยาลัยเปิดทั้ง 5 แห่ง แล้วนำข้อเสนอมาปรับปรุงร่างแนวทางการพัฒนาคุณภาพของบัณฑิต

3.3 การจัดสัมมนารับข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยเลือกแบบเจาะจงผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เกี่ยวข้อง ซึ่งประกอบด้วย ผู้บริหาร อาจารย์ นักวิชาการและบุคลากรที่เกี่ยวข้องและตัวแทนบัณฑิต จำนวนรวม 10 ท่าน แล้วเชิญเข้าร่วมสัมมนาเพื่อประเมินและให้ข้อเสนอแนะต่อร่างแนวทางการพัฒนาคุณภาพพัฒนาบัณฑิต โดยจัดสัมมนา 1 วัน

3.4 ปรับปรุงแนวทางการพัฒนาบัณฑิตตามข้อเสนอแนะที่ได้รับ

ผู้วิจัยนำข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เกี่ยวข้องมาปรับปรุงแนวทางการพัฒนาคุณภาพบัณฑิตในรายละเอียดแต่ละด้านให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น แล้วจัดทำเป็นรายงานวิจัยต่อไป

เกณฑ์การแปลผลข้อมูล

1. การแปลผลความสำคัญและความพึงพอใจ เนื่องจาก แบบสอบถามสำหรับผู้ใช้บัณฑิตเป็นการสอบถามความคิดเห็นของผู้ใช้บัณฑิตว่า ความรู้และทักษะในด้านต่างๆ มีความสำคัญต่อการปฏิบัติงานของบัณฑิตเพียงใด และถามเพิ่มว่า ผู้ใช้บัณฑิตมีความพึงพอใจต่อความรู้และทักษะที่บัณฑิตมีในระดับใด โดยมีช่วงระดับให้แสดงความคิดเห็น 5 ช่วงระดับ ดังนั้น จึงมีการแปลผลดังนี้

ระดับความสำคัญของความรู้และทักษะนั้นๆ ต่อการปฏิบัติงานของบัณฑิต (I) ระดับความพึงพอใจต่อความรู้และทักษะดังกล่าวของบัณฑิต

4.50 - 5.00 = สำคัญมากที่สุด	4.50 - 5.00 = พึงพอใจมากที่สุด
3.50 - 4.49 = สำคัญมาก	3.50 - 4.49 = พึงพอใจมาก
2.50 - 3.49 = สำคัญปานกลาง	2.50 - 3.49 = พึงพอใจปานกลาง
1.50 - 2.49 = สำคัญน้อย	1.50 - 2.49 = พึงพอใจน้อย
0.50 - 1.49 = สำคัญน้อยที่สุด	0.50 - 1.49 = พึงพอใจน้อยที่สุด

2. การแปลผลความแตกต่างระหว่างระดับความสำคัญกับระดับความพึงพอใจ

ความแตกต่าง	แปลผล
1.50 ขึ้นไป	แตกต่างมากที่สุด (ต้องปรับปรุงด่วน)
1.00-1.49	แตกต่างมาก (ต้องปรับปรุง)
1.75-0.99	แตกต่างค่อนข้างมาก (พิจารณาปรับปรุง)
0.50-0.74	แตกต่างปานกลาง (ยังไม่ต้องปรับปรุง)
0.25-0.49	แตกต่างน้อย (ยังไม่ต้องปรับปรุง)
0.00-0.24	แตกต่างน้อยที่สุด (ยังไม่ต้องปรับปรุง)

การแปลผลระหว่างระดับความสำคัญ (I) กับระดับความพึงพอใจ (S)

3. การแปลผลเกี่ยวกับความรู้และทักษะที่ควรพัฒนา แบบสอบถามในส่วนที่ถามเกี่ยวกับคุณภาพบัณฑิต (ความรู้และทักษะ) ที่ควรพัฒนา มีการให้ระดับคะแนน 5 ระดับ มีเกณฑ์การแปลผลดังนี้

ระดับที่ควรปรับปรุง	แปลผล
4.50 – 5.00	ควรพัฒนามากที่สุด
3.50 – 4.49	ควรพัฒนามาก
2.50 – 3.49	ควรพัฒนาปานกลาง
1.50 – 2.49	ควรพัฒนาน้อย
0.50 – 1.49	ควรพัฒนาน้อยที่สุด